

СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

МОЗГОВИЙ Євген

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

<https://orcid.org/0009-0005-8098-5421>

jack.mozgovoy@gmail.com

Стаття присвячена дослідженню сутності та основних принципів ефективності функціонування суб'єктів підприємництва (СП) в умовах динамічного розвитку ринкових відносин і глобалізаційних процесів. Визначено, що ефективна діяльність СП є ключовим фактором економічного зростання, створення робочих місць та підвищення рівня життя населення. Проаналізовано основні проблеми, що ускладнюють забезпечення високої ефективності підприємництва, такі як нестабільність економічного середовища, високий рівень конкуренції, недостатній рівень фінансових ресурсів, низька адаптивність до технологічних змін і проблеми з управлінням та організацією. Наведено динаміку змін кількості СП в Україні за 2016-2023 роки, зокрема, тенденції зростання великих СП, стабільність середніх та значні коливання малих СП, що вказує на вплив воєнних дій та економічних змін. Доведено, що економічну ефективність будь-якого СП можна загалом охарактеризувати як співвідношення результату і витрат. Наведено показники ефективності діяльності СП, які можуть бути як абсолютними, так і відносними. Основним абсолютним показником є прибуток. Сформовано фактори, що впливають на ефективність діяльності суб'єктів підприємництва, на основі класифікації даних факторів можливе моделювання діяльності СП та пошук внутрішньогосподарських резервів для підвищення ефективності. Доведено, що запропоновані фактори взаємопов'язані та впливають один на одного, тому важливо розглядати їх у комплексі для досягнення максимальної ефективності. Також визначено, що для підвищення ефективності функціонування СП необхідно застосовувати комплексний підхід та аналітичні методи, такі як SWOT-аналіз, PEST-аналіз, фінансові коефіцієнти та моделі оцінки ефективності. Такий підхід до підвищення ефективності суб'єктів підприємництва із застосуванням різних аналітичних методів є ключовим для їхнього успішного розвитку.

Ключові слова: суб'єкти підприємництва, підприємництво, підприємницька діяльність, принципи формування, фактори впливу

THE ESSENCE AND FUNDAMENTAL PRINCIPLES OF THE EFFICIENCY OF ENTREPRENEURIAL ENTITIES

MOZGOVYI Ievgen

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

The article is devoted to the study of the essence and basic principles of efficiency of functioning of entrepreneurial entities (EEs) in the context of dynamic development of market relations and globalization processes. It is determined that the effective operation of EEs is a key factor in economic growth, job creation and improvement of living standards. The main problems that complicate ensuring high efficiency of entrepreneurship, such as instability of the economic environment, high level of competition, insufficient level of financial resources, low adaptability to technological changes, and problems with management and organization are analyzed. The dynamics of changes in the number of EEs in Ukraine for 2016-2023 is presented, in particular, the growth trends of large EEs, the stability of medium-sized ones and significant fluctuations in small joint ventures, which indicates the impact of military operations and economic changes. The authors prove that the economic efficiency of EEs can be generally characterized as the ratio of results to costs. The article provides indicators of performance of a EEs, which can be both absolute and relative. The main absolute indicator is profit. The factors influencing the efficiency of business entities are formed, based on the classification of these factors it is possible to model the activities of EEs and search for internal reserves to improve efficiency. It is proved that the proposed factors are interconnected and influence each other, so it is important to consider them in a complex to achieve maximum efficiency. It is also determined that in order to improve the efficiency of EEs, it is necessary to apply an integrated approach and analytical methods, such as SWOT analysis, PEST analysis, financial ratios and efficiency assessment models. This approach to improving the efficiency of business entities using various analytical methods is key to their successful development.

Keywords: entrepreneurial entities, entrepreneurship, entrepreneurial activity, principles of formation, factors of influence

МОЗГОВИЙ, Є. (2024). СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА. *Development Service Industry Management*, (2), 232–237. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-6\(36\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-6(36))

MOZGOVYI, I. (2024). THE ESSENCE AND FUNDAMENTAL PRINCIPLES OF THE EFFICIENCY OF ENTREPRENEURIAL ENTITIES. *Development Service Industry Management*, (2), 232–237. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-6\(36\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-6(36))

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю підвищення ефективності функціонування суб'єктів підприємництва (СП) в умовах динамічного розвитку ринкових відносин та глобалізаційних процесів. Ефективна діяльність підприємницьких структур є ключовим фактором економічного зростання, створення нових робочих місць та підвищення рівня життя населення. Однак, у сучасних умовах існує низка проблем, що ускладнюють забезпечення високої ефективності підприємництва. Серед них можна виділити: нестабільність економічного середовища; високий рівень конкуренції; недостатній рівень фінансових ресурсів; низька адаптивність до технологічних змін; проблеми з управлінням та організацією.

Вирішення цих проблем потребує розробки та впровадження комплексних стратегій, спрямованих на покращення управління ресурсами, підвищення інноваційної активності, забезпечення фінансової стабільності та адаптацію до змін у зовнішньому середовищі. Тому, дослідження сутності та основних принципів ефективності функціонування суб'єктів підприємництва є надзвичайно важливим для забезпечення їхнього сталого розвитку та конкурентоспроможності на ринку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням суб'єктів підприємництва займалися українські та зарубіжні науковці. До них варто віднести: Георгіаді Н. Г. [1], Дикань В. та Фролова Н. [2], Дякуновський О.С. [3], Забашта Є. Ю. [4], Кривов'язюк І. В. [5], Олійник А. Ю. [6] та ін.

Окремої уваги заслуговують роботи науковців, які досліджували поняття «ефективність». Так, Савицька О. М. та Салабай В. О. [7] проаналізували поняття ефективності як економічної категорії, навели теоретичні та практичні аспекти методології оцінювання ефективності підприємства. Гречко А. В., Гречухін А. С. [8] досліджували виробничу ефективність підприємства. Осипов В. І. [9] розглядав категорію «ефективність», як визначальну в системі формування сталого механізму економічного зростання. Горобець Т.А. та Гончарук А.Г. в своєму дослідженні [10] проаналізували підходи до оцінки ефективності суб'єктів малого та середнього бізнесу. Ясюань Чжан та ін. [11] довели важливість цифрової трансформації як основи ефективності діяльності підприємств. Також цифровізацію пов'язали з ефективністю підприємства у країнах ЄС Р. Месарош [12]. Однак, деякі питання щодо факторів, що впливають на ефективність суб'єктів підприємництва, розкриті не в повному обсязі та потребують подальшого дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті полягає у визначенні ключових аспектів та підходів, що забезпечують успішну діяльність суб'єктів підприємництва, а також виявленні основних чинників, що впливають на їхню ефективність.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Діяльність суб'єктів підприємництва має надзвичайно важливе значення для української економіки. Підприємництво сприяє створенню нових робочих місць, що знижує рівень безробіття і підвищує рівень життя населення. Малі та середні СП, зокрема, є основними драйверами економічного зростання, забезпечуючи значний внесок у ВВП країни. Крім того, підприємці впроваджують інновації та новітні технології, що стимулює розвиток різних галузей економіки. Вони також сприяють розширенню експортного потенціалу України, підвищуючи її конкурентоспроможність на міжнародному ринку [13]. Підприємницька діяльність сприяє розвитку регіонів, забезпечуючи рівномірний розподіл економічної активності по всій країні. Таким чином, суб'єкти підприємництва відіграють ключову роль у забезпеченні економічного зростання, соціального розвитку та підвищенні якості життя в Україні. На рисунку 1 за даними [14] наведена динаміка зміни кількості суб'єктів підприємництва за їх розмірами, од. [14]

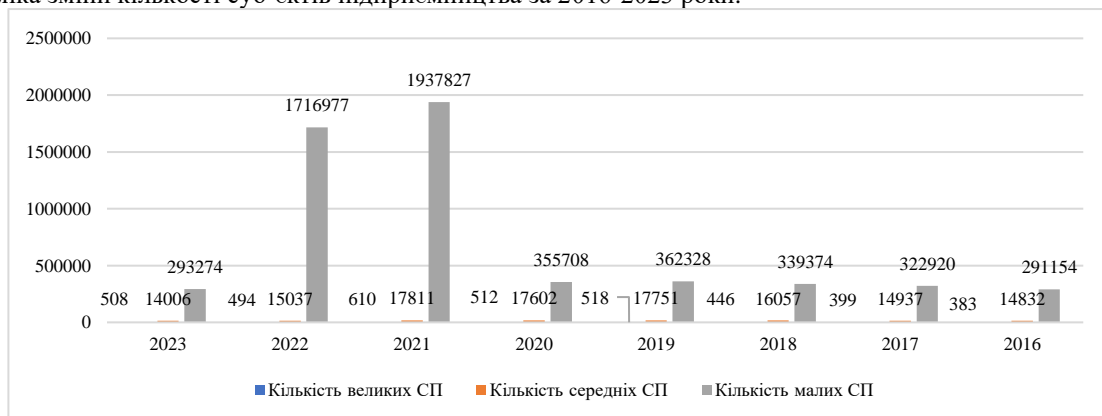

Рис. 1. Кількість суб'єктів підприємництва за їх розмірами, од. [14]

Аналізуючи дані щодо кількості великих, середніх і малих суб'єктів підприємництва (СП) в Україні за період 2016-2023 років, можна зробити наступні висновки: спостерігається загальна тенденція до зростання кількості великих СП з 383 у 2016 році до 508 у 2023 році; максимальна кількість великих СП була зафіксована у 2021 році (610 од.), після чого спостерігався певний спад до 508 у 2023 році; кількість середніх суб'єктів підприємництва демонструє відносно стабільний тренд з незначними коливаннями; кількість малих суб'єктів підприємництва значно коливається протягом аналізованого періоду, найвищий показник був у 2021 році (1937827 од.), після чого у 2022 році відбулося різке зниження до 1716977 одиниць, і ще більше зниження до 293274 у 2023 році, що пов'язано з воєнними діями на території України. Отже, такі дані вказують на можливі економічні або структурні зміни, що вплинули на діяльність суб'єктів підприємництва. Також варто зазначити, що загальна кількість суб'єктів підприємництва після 2022 року також почала суттєво зменшуватися (рис. 2), такі негативні зміни відбулися за рахунок зменшення суб'єктів малого підприємництва. Таким чином, підтримка малого підприємництва може бути важливим напрямом політики для стабілізації та зростання економіки України.

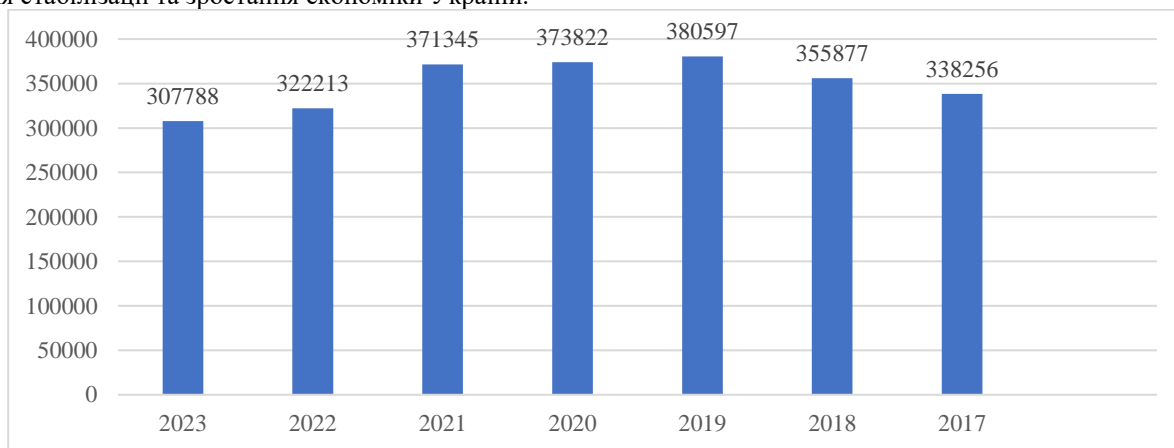

Рис. 2. Кількість суб'єктів підприємництва, од. [14]

Дані рисунку 2 наглядно показують значне падіння кількості суб'єктів підприємництва в Україні за період 2017-2023 років, що може бути пов'язане з економічними, політичними або іншими зовнішніми факторами, які вплинули на підприємницьку діяльність у країні, а також безпосередньо з війною. Такі фактори негативно вплинули на показники ефективності підприємств, які також щороку погіршувалися, що в подальшому призводить до їх збитковості, банкрутства та ліквідації, загалом. Для оцінки ефективності діяльності суб'єктів підприємництва використовуються такі показники як: рентабельність активів, рентабельність капіталу, рентабельність власного капіталу, рентабельність продажу, рентабельність стратегічних інвестицій, рентабельність акцій та ін. Варто зазначити, що для оцінки ефективності функціонування підприємства основним показником у розрахунках слід брати прибуток, який є метою всіх підприємств у сучасних ринкових умовах. Економічну ефективність будь-якого СП можна загалом охарактеризувати як співвідношення результату і витрат. Приватні та узагальнюючі показники відображають її кількісний аспект. Використання конкретних ресурсів відображається через приватні показники, тоді як загальна ефективність використання ресурсів підприємства визначається розрахунком узагальнюючих показників. У сучасних умовах важливим стає ранжування цих показників для визначення ступеня важливості використання ресурсів для досягнення результатів. Серед основних показників обирається лише один, який є критерієм (тобто мірою економічної ефективності) і характеризує її рівень. Усі показники економічної ефективності підприємства розраховуються за формулами (1-2):

$$E_{ef} = P / B \quad (1)$$

$$E_{ef} = B / P \quad (2)$$

де E_{ef} – економічна ефективність;

P – результат;

B – витрати.

Якщо розрахунки здійснюються за формулою – 1, що відображає співвідношення результатів (виручка від реалізації, прибуток від продажів, чистий прибуток тощо) і витрат (за видами ресурсів та загалом), отримані показники повинні прагнути до максимальних значень. У випадку, коли основою розрахунків є формула – 2, ситуація зворотна, і значення цих показників повинні бути мінімізовані.

Застосування системи показників економічної ефективності передбачає:

- інтенсивний розвиток СП, тобто підвищення якості виробничого процесу, а також моніторинг цих показників у динаміці;

- виявлення внутрішньогосподарських резервів для розвитку підприємницької діяльності, зокрема через впровадження досягнень науково-технічного прогресу, сучасних технологій та покращення організації виробництва;

- розробку комплексу заходів для підвищення ефективності діяльності.

Показники ефективності діяльності СП можуть бути як абсолютними, так і відносними. Основним абсолютним показником є прибуток. Узагальнюючі та приватні показники наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Система показників економічної ефективності

Група показників ефективності	Показники
1. Узагальнюючі показники	1.1 Темпи росту виробництва продукції 1.2 Виробництво продукції на 1 грн витрат 1.3 Відносна економія - основні виробничі засоби - нормовані оборотні засоби - матеріальних затрат (без амортизації) - фонд оплати праці 1.4 Оренда підприємства 1.5 Зниження затрат на 1 грн товарної продукції
2. Показники ефективності використання праці	2.1 Темпи зростання продуктивності праці 2.2 Частка приросту продукції в результаті підвищення продуктивності праці 2.3 Економія живої праці річної кількості працівників 2.4 Відношення приросту заробітної плати до приросту продуктивності праці
3. Показники ефективності використання основних засобів	3.1 Фондовіддача 3.2 Фондомісткість 3.3 Фондоозброєність
4. Показники ефективності використання оборотних коштів	4.1 Матеріаловіддача 4.2 Матеріаломісткість 4.3 Виробництво товарної продукції на 1 грн середньорічної вартості нормованих оборотних коштів 4.4 Оборотність мобільних засобів 4.5 Оборотність матеріальних оборотних коштів 4.6 Оборотність дебіторської заборгованості 4.7 Період погашення дебіторської заборгованості 4.8 Матеріальні витрати (без амортизації) на 1 грн товарної продукції 4.9 Витрата найважливіших видів матеріальних ресурсів у натуральному вираженні на 1 грн товарної продукції
5. Показники ефективності нової техніки	5.1 Зростання продуктивності праці 5.2 Зниження собівартості продукції 5.3 Відносна економія матеріальних ресурсів 5.4 Економічний ефект у результаті впровадження нової техніки
6. Показники ефективності капітальних вкладень	6.1 Питомі капітальні вкладення: - на одиницю виробничої потужності (за найважливішими видами продукції) - на 1 грн приросту продукції 6.2 Строк окупності капітальних вкладень

Отже, показники ефективності діяльності суб'єктів підприємництва дають змогу оцінити організацію та програму реалізації діяльності СП як в абсолютному, так і у відносному вираженні. Вони також дозволяють провести порівняння в часі та з іншими суб'єктами підприємництва з метою виявлення резервів для підвищення ефективності діяльності СП. Варто зазначити, що ефективність СП базується на основних принципах. Основні принципи ефективності функціонування суб'єктів підприємництва можна виокремити таким чином:

- інноваційність – здатність постійно впроваджувати нові ідеї, продукти, послуги та технології для підтримки конкурентоспроможності і адаптації до змінюваного ринкового середовища;

- орієнтація на клієнта – розуміння і задоволення потреб і очікувань клієнтів, що включає в себе дослідження ринку, отримання зворотного зв'язку та впровадження змін, що поліпшують обслуговування;

- ефективність управління ресурсами – раціональне використання всіх ресурсів СП (фінансових, людських, матеріальних) для досягнення максимальних результатів при мінімальних витратах;

- адаптивність – здатність швидко реагувати на зміни в зовнішньому середовищі, такі як економічні коливання, зміни в законодавстві або конкурентному середовищі;

- фінансова стабільність – забезпечення здорового фінансового стану СП через ефективне управління фінансовими потоками, вчасне погашення боргів і правильне планування бюджету;

- командна робота та лідерство – розвиток та підтримка сильних команд, ефективне лідерство і мотивація співробітників для досягнення спільних цілей СП;

- стратегічне планування – розробка і реалізація довгострокових стратегій, які враховують цілі СП, ринкові можливості і ризики, а також передбачають можливі сценарії розвитку;

- оцінка та контроль якості – постійний моніторинг і поліпшення якості продукції або послуг, а також впровадження системи контролю якості для забезпечення високих стандартів;
- відповідальність та етика – дотримання етичних стандартів у бізнес-практиках, відповідальність перед суспільством, навколишнім середовищем і стейкхолдерами;
- інформаційна прозорість – забезпечення відкритості у фінансовій і операційній інформації, що дозволяє стейкхолдерам робити обґрунтовані рішення і підвищує довіру до СП.

Дотримання цих принципів не забезпечує автоматичної ефективності діяльності суб'єктів підприємництва. Ефективність як економічна категорія характеризується широким спектром показників, які формуються під впливом різних факторів. Фактори, що впливають на ефективність діяльності суб'єктів підприємництва, наведено на рисунку 1. На основі цієї класифікації факторів, що впливають на ефективність, стає можливим моделювання діяльності СП та пошук внутрішньогосподарських резервів для підвищення її ефективності. Математично фактори системи економічної діяльності виділяються за критеріями і входять до факторної системи причинності, де визначаються їх самостійність, специфіка і можливість кількісного виміру.

Фінансові ресурси	<ul style="list-style-type: none"> • Наявність достатніх фінансових ресурсів дозволяє СП інвестувати в розвиток, придбання нових технологій, рекламу та інші необхідні ресурси для зростання та підтримки діяльності
Технологічний рівень	Використання сучасних технологій може значно підвищити продуктивність, знизити витрати виробництва та покращити якість продукції чи послуг.
Якість управління	<ul style="list-style-type: none"> • Ефективне управління включає вміння керувати ресурсами, приймати стратегічні рішення, організувати роботу та мотивувати персонал
Маркетингова стратегія	<ul style="list-style-type: none"> • Добре розроблена маркетингова стратегія допомагає зайняти свою нішу на ринку, залучити нових клієнтів та утримати існуючих
Кваліфікація персоналу	<ul style="list-style-type: none"> • Висококваліфіковані працівники здатні виконувати свої обов'язки ефективніше, вносити інновації та підвищувати загальну продуктивність СП
Ринкова конкуренція	<ul style="list-style-type: none"> • Конкуренція змушує СП вдосконалювати свої продукти та послуги, знижувати витрати та підвищувати якість для збереження конкурентоспроможності.
Регуляторна среда	<ul style="list-style-type: none"> • Дотримання законодавства та регуляторних вимог є важливим для уникнення штрафів, санкцій та забезпечення стабільної діяльності
Постачання і логістика	<ul style="list-style-type: none"> • Надійна система постачання і логістики забезпечує своєчасну доставку матеріалів та готової продукції, що важливо для безперервного виробництва та обслуговування клієнтів.
Інноваційність	<ul style="list-style-type: none"> • Впровадження нових ідей, продуктів та процесів може допомогти СП зайняти лідируючі позиції на ринку та задовольнити потреби клієнтів більш ефективно
Задоволеність клієнтів	<ul style="list-style-type: none"> • Задоволені клієнти частіше стають постійними, рекомендують продукцію чи послуги іншим, що сприяє зростанню продажів та прибутковості СП

Рис. 3. Фактори, що впливають на ефективність функціонування СП

Ці фактори взаємопов'язані та впливають один на одного, тому важливо розглядати їх у комплексі для досягнення максимальної ефективності. Також розглянуті вище фактори класифікуються за різними критеріями, що дозволяє виділити, зокрема, приватні та загальні. Приватні фактори залежать від конкретного аналізованого показника, тоді як загальні впливають на блоки економічних показників діяльності. Таким чином, ефективність як економічна категорія характеризується широким спектром показників (табл.1, рис. 3.). Для точного визначення впливу кожного фактору на ефективність діяльності СП використовуються конкретні дані та аналітичні методи, такі як SWOT-аналіз, PEST-аналіз, фінансові коефіцієнти, моделі оцінки ефективності (наприклад, DEA), індекси задоволеності клієнтів тощо.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Дослідження сутності та основних принципів ефективності функціонування суб'єктів підприємництва підкреслює їхнє критичне значення для економічного зростання країни, створення робочих місць та підвищення рівня життя населення. Ефективність СП залежить від стабільного економічного середовища, фінансової стабільності, інноваційної активності, адаптації до технологічних змін і ефективного управління. Аналіз даних за 2016-2023 роки показує зростання великих СП, стабільність середніх і значні

коливання малих СП, що вказує на вплив воєнних дій та економічних змін. Таким чином, комплексний підхід до підвищення ефективності СП із застосуванням різних аналітичних методів є ключовим для їхнього успішного розвитку.

Література

1. Георгіаді Н. Г. Сучасний стан підприємницької активності в Україні. Ефективна економіка. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4818>
2. Дикань В., Фролова Н. Напрями та інструменти державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні у воєнний час. Економіка та суспільство. 2022. № 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-56>
3. Дякуновський О.Є. Правове регулювання підприємницької діяльності в Україні та Республіці Польща : дис. ... к.ю.н. : 12.00.04 . Донецький національний ун-т імені Василя Стуса. Вінниця. 2021. 277 с.
4. Забашта Є. Ю. Розвиток підприємництва в умовах європейської інтеграції. Економіка та суспільство. 2023. №56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-37>
5. Кривов'язюк І. В. Перспективи розвитку підприємництва в умовах сучасних викликів: глобальний та національний виміри. Економічний форум. 2023. № 1(3). С.108-119
6. Олійник А. Ю. Конституційна свобода особи на підприємницьку діяльність в Україні : монографія. Київ : КНУТД ; Дніпро : ДДУВС, 2022. 264 с.
7. Савицька О. М., Салабай В. О. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень. Ефективна економіка. 2019. №6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7126>
8. Гречко А. В., Гречухін А. С. Оцінка ефективності виробничої діяльності підприємства. Ефективна економіка. 2016. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4744>
9. Осипов В. І. Дослідження категорії «ефективність» в системі соціально-економічного розвитку суспільства. Ринкова економіка : сучасна теорія і практика управління. 2016. Том 15. Вип. 1 (32). С. 49-66.
10. Горобець Т.А., Гончарук А.Г. Методичний підхід до оцінки ефективності діяльності підприємств малого та середнього бізнесу. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. № 5(73). С.77-86. <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-5-12>
11. Yaxuan Z., Peiyao Z., Zeyang Li., Danying S. Impact of Enterprise Digital Transformation on the Efficiency of Total Factor Energy Utilization: -- From the Perspective of Differences in Enterprise Energy Efficiency. (2024) Transactions on Economics, Business and Management Research. 2024. 6. pp. 276–291. doi:10.62051/9bkkdk89.
12. Mészáros R. Digitization and Enterprise Efficiency in Selected EU Countries. In PETROVSKÁ, F. (ed.). *EDAMBA 2023: Conference Proceedings*. Bratislava: University of Economics in Bratislava, 2024. ISBN 978-80-225-5127-4, pp. 153-163.
13. Рудаченко О. О., Коненко В.В., Тараруєв Ю.О. Механізм реалізації підприємницького потенціалу регіонів України. Ефективна економіка. 2024. №4. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3491> <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.10>
14. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

References

1. Neorhiadi N. H. Suchasnyi stan pidpriemnytskoi aktyvnosti v Ukraini. Efektyvna ekonomika. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4818>
2. Dykan V., Frolova N. Napriamy ta instrumenty derzhavnoi pidtrymky rozvytku maloho ta serednoho biznesu v Ukraini u voiennyi chas. Ekonomika ta suspilstvo. 2022. № 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-56>
3. Diakunovskiy O.Ie. Pravove rehuliuвання pidpriemnytskoi diialnosti v Ukraini ta Respublitsi Polshcha : dys. ... k.i.u.n. : 12.00.04 . Donetskyi natsionalnyi un-t imeni Vasylia Stusa. Vynnytsia. 2021. 277 s.
4. Zabashata Ye. Yu. Rozvytok pidpriemnytsstva v umovakh yevropeiskoi intehratsii. Ekonomika ta suspilstvo. 2023. №56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-37>
5. Kryvoviazuk I. V. Perspektyvy rozvytku pidpriemnytsstva v umovakh suchasnykh vyklykiv: hlobalnyi ta natsionalnyi vymiry. Ekonomichnyi forum. 2023. № 1(3). S.108-119
6. Oliinyk A. Yu. Konstytutsiina svoboda osoby na pidpriemnytsku diialnist v Ukraini : monohrafiia. Kyiv : KNUITD ; Dnipro : DDUVS, 2022. 264 s.
7. Savytska O. M., Salabai V. O. Efektyvnist diialnosti ta upravlinnia pidpriemstvom: osoblyvosti vykorystannia teorii, metodolohii ta rezultatyvnosti analitychnykh doslidzhen. Efektyvna ekonomika. 2019. №6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7126>
8. Hrechko A. V., Hrechukhin A. S. Otsinka efektyvnosti vyrobnychoi diialnosti pidpriemstva. Efektyvna ekonomika. 2016. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4744>
9. Osypov V. I. Doslidzhennia katehorii «efektyvnist» v systemi sotsialno-ekonomichnoho rozvytku suspilstva. Rynkova ekonomika : suchasna teoriia i praktyka upravlinnia. 2016. Tom 15. Vyp. 1 (32). S. 49-66.
10. Horobets T.A., Honcharuk A.H. Metodychnyi pidkhid do otsinky efektyvnosti diialnosti pidpriemstv maloho ta serednoho biznesu. Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi. 2019. № 5(73). S.77-86. <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-5-12>
11. Yaxuan Z., Peiyao Z., Zeyang Li., Danying S. Impact of Enterprise Digital Transformation on the Efficiency of Total Factor Energy Utilization: -- From the Perspective of Differences in Enterprise Energy Efficiency. (2024) Transactions on Economics, Business and Management Research. 2024. 6. pp. 276–291. doi:10.62051/9bkkdk89.
12. Mészáros R. Digitization and Enterprise Efficiency in Selected EU Countries. In PETROVSKÁ, F. (ed.). *EDAMBA 2023: Conference Proceedings*. Bratislava: University of Economics in Bratislava, 2024. ISBN 978-80-225-5127-4, pp. 153-163.
13. Rudachenko O. O., Konenko V.V., Tararuiiev Yu.O. Mekhanizm realizatsii pidpriemnytskoho potentsialu rehioniv Ukrainy. Efektyvna ekonomika. 2024. №4. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3491> <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.10>
14. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>